اولاد جي تربيت ۽
والدين جون ذميواريون

06-Apr-2017

هفتيوار سنتن ڀري اجتماع ۾ ٿيڻ وارو
سُنّتن ڀريو بيان

(For Islamic Brothers)

اَلۡحَمۡدُ لِلّٰہِ رَبِّ الۡعٰلَمِیۡنَ وَالصَّلٰوۃُ وَالسَّلَامُ عَلٰی سَیِّدِ الۡمُرۡسَلِیۡنَ ط

اَمَّا بَعۡدُ! فَاَعُوۡذُ بِاللّٰہِ مِنَ الشَّیۡطٰنِ الرَّجِیۡمِ ط بِسۡمِ اللّٰہِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیۡمِ ط

اولاد جي تربيت ۾ والدين جون ذميواريون

اَلصَّلٰوۃُ وَ السَّلَامُ عَلَیۡكَ یَا رَسُوۡلَ اللّٰہ وَعَلٰی اٰلِكَ وَ اَصۡحٰبِكَ یَا حَبِیۡبَ اللّٰہ

اَلصَّلٰوۃُ وَ السَّلَامُ عَلَیۡكَ یَا نَبِیَّ اللّٰہ وَعَلٰی اٰلِكَ وَ اَصۡحٰبِكَ یَا نُوۡرَ اللّٰہ

نَوَیۡتُ سُنَّتَ الۡاِعۡتِکَاف

(مون سنّتِ اعتڪاف جي نيّت ڪئي)

جڏهن بہ مسجد ۾ داخل ٿيو، ياد اچڻ تي نفلي اعتڪاف جي نيّت ڪري وٺو، جيستائين مسجد ۾ رهندؤ نفلي اعتڪاف جو ثواب پڻ ملندو رهندو ۽ ضمنًا مسجد ۾ کائڻ پيئڻ بہ جائز ٿي ويندو.

دُرُودِپاڪ جي فضيلت

شهنشاهِ مدينہ،راحتِ قلب و سينہ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم جو فرمانِ عاليشان آهي: جڏهن خميس جو ڏينهن ايندو آهي، اللّٰہ عَزَّ وَجَلَّ ملائڪن کي موڪليندو آهي جنهن وٽ چاندي جا ڪاغذ ۽ سون جا قلم هوندا آهن، اهي لکن ٿا، ڪير خميس جي ڏينهن ۽ جُمُعي جي رات مون تي ڪثرَت سان دُرُودِ پاڪ پڙهي ٿو.

(ڪنزالعمال ، الجزء الاول ،۱/۲۵۰،حديث:۲۱۷۴)

یا نبی! تُجھ پہ لاکھوں دُرُودو سلام اِس پہ ہے ناز مُجھ کو ہُوں تیرا غُلام

اپنی رَحمت سے تُوشاہِ خَیرُ الْاَنام مُجھ سے عاصِی کا بھی نازبَرْدَار ہے

صَلُّوۡا عَلَی الۡحَبِیۡب! صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

www.dawateislami.net

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! اسان ثواب حاصل ڪرڻ خاطر بيان ٻڌڻ کان پهريان سٺيون سٺيون نيتون ڪيون ٿا. فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم: نِيَّةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِّنْ عَمَلِهٖ. يعني مسلمان جي نيت ان جي عمل کان بهتر آهي.

(المعجم الكبير للطبراني، باب السين،سهل بن سعد الساعدى الحديث: 5942، ج 6، ص 185)

ٻہ مدني گُل: 1 بنا سٺي نيت جي ڪنهن بہ نيڪ عمل جو ثواب ناهي ملندو.
2 جيتريون سٺيون نيتون وڌيڪ، اوترو ثواب بہ وڌيڪ.

بيان ٻڌڻ جون نيّتون

❁ نگاهون جهڪائي انتهائي توجهہ سان بيان ٻُڌندس ❁ ٽيڪ لڳائي ويهڻ بدران علمِ دين جي تعظيم خاطر جيترو ٿي سگهيو گوڏا ڀچي ويهندس ❁ ضرورت طور سوڙهو ٿي سِرڪي ٻين جي لاءِ جاءِ ڪُشادي ڪندس ❁ ڌِڪو وغيره لڳو تہ صبر ڪندس، گهورڻ، جهڻڪڻ ۽ اُلجهڻ کان بچندس ❁ صَلُّوا عَلَي الحَبِيب! اُذْكُرُوالله، تُوبُوا اِلَي الله! وغيره ٻُڌي ثواب ڪمائڻ ۽ صدا لڳائڻ وارن جي دِل جوئي (يعني دلداري) جي لاءِ بلند آواز سان جواب ڏيندس ❁ بيان کان پوءِ پاڻ اڳتي وڌي سلام، مُصافحو ۽ اِنفرادي ڪوشش ڪندس.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

شيخ ڪرماني جي تربيت يافتہ ڌيءُ

حضرت سيّدنا شيخ شاهہ ڪِرماني رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه نهايت متقي ۽ پرهيزگار هئا، سندن شهزاديءَ جيڪا خوبصورت ۽ حسين هئڻ سان گڏوگڏ نيڪ ۽ پرهيزگار هئي، جڏهن شادي لائق ٿي تہ بادشاهہ وٽان رشتو آيو تہ پاڻ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه ٽن ڏينهن جي مهلت گهري ۽ مختلف مسجدن ۾ گهمي ڪنهن پرهيزگار جي ڳولا ڪرڻ لڳا. هڪ نوجوان تي سندن نظر پئي جنهن سهڻي نموني نماز ادا

www.dawateislami.net

ڪئي، شيخ ان ڪان پڇيو: ڇا توهان جي شادي ٿيل آهي؟ ان جواب ڏنو: نہ، پوءِ پڇيائون: ڇا نڪاح ڪرڻ چاهيو ٿا؟ ڇوڪري قرآن شريف پڙهندي آهي، نماز روزي جي پابند آهي ، خوبصورت ۽نيڪ سيرت بہ آهي. ان چيو: مون سان ڪير رشتو ڪندو! شيخ فرمايو: مان ڪندس، هي ڪجھ درهم وٺ! هڪ درهم جي ماني، هڪ درهم جي سالن ڀاڄي ۽ هڪ درهم جي خوشبوء وٺي اچ. اهڙي طرح حضرت سيدنا شيخ ڪِرماني قُدِّسَ سِرُّہُ النُّوۡرَانِي پنهنجي نيڪ سيرت نياڻي جو نڪاح ان سان پڙهائي ڇڏيو. ڪنوار جڏهن گهوٽ جي گهر آئي تہ ان ڏٺو تہ دِلي جي مٿان هڪ ماني رکيل آهي. ان پڇيو هي ماني هتي ڇو رکيل آهي؟ گهوٽ چيو: هي ڪالهوڪي پاروٿي ماني آهي مون اِفطار لاءِ رکي هئي، اهو ٻڌي اها واپس وڃڻ لڳي. گهوٽ اهو ڏسي چوڻ لڳو: مون کي خبر هئي تہ حضرت سيّدنا شيخ ڪِرماني قُدِّسَ سِرُّہُ النُّوۡرَانِي جي شهزاديءَ مون غريب جي گهر نہ رهي سگهندي. ڪنوار چيو: مان توهان جي غربت (Poverty) جي ڪري نہ بلڪ انهيءَ لاءِ واپس وڃي رهي آهيان تہ ربُّ العٰلمين تي توهان جو يقين ڪمزور محسوس ٿي رهيو آهي مون کي پنهنجي والد تي حيرت آهي جو انهن اوهان کي پاڪيزه خصلت ۽ صالح ڪيئن سمجهيو! گهوٽ اهو ٻڌي گهڻو شرمسار ٿيو ۽ ان چيو: انهي ڪمزوري لاءِ معذرت خواهه آهيان. ڪنوار چيو: پنهنجو عذر پاڻ ڄاڻو، البت! مان اهڙي گهر ۾ نہ ٿي رهي سگهان جتي هڪ وقت جو کاڌو رکيل هجي، هاڻي يا تہ مان رهندس يا ماني. گهوٽ هڪدم ماني ٻاهر وڃي خيرات ڪئي.

(روض الرياحين،الحکاية الثانيه والتسعون بعد الما ئة ،ص۱۹۲،ملخصاً)

رہیں سب شاد گھر والے شہا تھوڑی سی روزی پر عطا ہو دولتِ صبر و قناعت یا رسول اللہ

صَلُّوۡا عَلَی الۡحَبِيۡب! صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

www.dawateislami.net

سُبْحٰنَ الله عَزَّوَجَلَّ !مَنا مَنا اسلامي ڀائرو! ٻڌو اوهان ته زماني جي مشهور ولي الله حضرت سَيِدُنا شيخ ڪرماني رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَيه پنهنجي نُورِ نظر جي ڪيتري قدر بهترين انداز ۾ مدني تربيت فرمائي هئي ۽ سندن تربيت يافته ڌيءَ جو توڪل به ڪيتري قدر زبردست هو جو پنهنجي مڙس جي گهر ۾ مُناسب سهولتن ۽ مال و دولت جي ڪثرت نه هئڻ جي ڪري ناراض نه ٿيون بلڪ شڪوو ڪيو به ته هن ڳالهه جو ته اِفطاري جي لاءِ ماني بچائي ڇو رکي آهي؟ ڇاڪاڻ ته هنن جي ويجهو اهو توڪل جي خلاف هو، ان شهزاديءَ کي اها مدني سوچ سندن والدِ گرامي حضرت سَيِدُنا شيخ ڪرماني رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَيه جي مدني تربيت جي بدولت ئي ملي هوندي ته جيڪي پاڻ مُتقي، پرهيزگار ۽ رب تعالٰي تي ڪامل ڀروسو رکڻ وارا بُزرگ هئا. تنهنڪري پاڻ انهيءَ انداز تي پنهنجي نياڻي جي مدني تربيت فرمائي ۽ انهن جي لاءِ عبادت گذار شخص جي ڳولها ڪئي ته جيئن تقويٰ ۽ پرهيزگاري جون برڪتون سندن نسلن ۾ به منتقل ٿين، ڇاڪاڻ ته جيڪڏهن انسان پاڻ نيڪ هجي ته ان جي نيڪين سان ان جي نسلن کي به فائدو ٿيندو آهي، جيئن

حضرت سَيِدُنا عبدُالله ابنِ عبّاس رَضِيَ اللهُ تَعَالٰی عَنهُما فرمائن ٿا: بيشڪ الله عَزَّوَجَلَّ انسان جي نيڪين سان ان جي اولاد ۽ اولاد، دَر اولاد جي اصلاح فرمائيندو آهي ۽ ان جي نسل ۽ ان جي پاڙيسرين ۾ ان جي حفاظت فرمائيندو آهي ۽ اهي سڀئي الله عَزَّوَجَلَّ جي طرفان پردي ۽ امان ۾ رهندا آهن. (در منثور، ۵/۴۲۲، پ١٦، تحت الآية ٨٢)

مَنا مَنا اسلامي ڀائرو! اسان جي مُعاشري (Society) ۾ اولاد جي تَربِيت جي معاملي ۾ گهڻي غفلت جو مُظاهرو ڪيو ويندو آهي، شايد ان جو سبب هي آهي ته والدين (Parents) پاڻ تربيت يافته نه آهن ۽ جيڪو پاڻ شرعي اَحڪامن کان اڻ واقف ۽ تربيت جو مُحتاج هجي ته هو ٻين جي تربيت ڪيئن ڪري ٿو سگهي، تنهنڪري جڏهن ان آزاد خيال والدين جي نياڻين جا رشتا اچڻ لڳندا

www.dawateislami.net

آهن ته والدين هن ڳالهه کي ترجيح ڏيندا آهن ته ڇوڪرو امير و ڪبير، مختلف دنيوي علوم و فنون جون ڊگريون رکندڙ ۽ مادرن گهراڻي سان تعلق رکندڙ هجي نماز چاهي هڪ نه پڙهندو هجي، جيتوڻيڪ فاسق ۽ فاجر (يعني اعلانيه گناهه ڪرڻ وارو) هجي، حرام روزي ڪمائيندو هجي، ماڻهن کي ڌوکو ڏيڻ ۾ مشهور هجي، دِين جا ضروري مسئلا به نه ايندا هجن، مطلب ته بي عملي جو نمونو ئي ڇو نه هجي، جڏهن ته جيڪڏهن ڪوئي اهڙي ڇوڪري سان نڪاح جو مشورو ڏئي جنهن جي آمدني (Income) گهٽ هجي جيتوڻيڪ 100% فيصد حلال هجي، زال جا حق (Rights) ادا ڪرڻ تي به قادر هجي، متقي و پرهيزگار ۽ دِيندار هجي، علم و عمل، شرم و حيا ۽ سنّتن جو پيڪر هجي، خوفِ خدا ۽ عشقِ مُصطفٰي جي دولت سان مالا مال هجي، امامِ مسجد، مؤذِن، قاري يا مدني ماحول سان وابسته هجي ته مَعَاذَالله عَزَّوَجَلَّ ان جي باري ۾ ان طرح جا جُملا چيا ويندا آهن ته اڙي! ان سان شادي ڪرائي ته اسان جي ڌيءِ بُکايل مري ويندي، گهر ۾ قيد رکندو، مٿي کان پيرن تائين پردي ۾ رکندو وغيره وغيره. يادرکو! سنا والدين اهڙي ناداني هرگز ناهن ڪندا بلڪ هو ته پنهنجي پيرن ڌيئرن جي نڪاح جي لاءِ هميشه دِيندار شخص (Religious) جي تلاش ۾ رهندا آهن.

اَلْحَمْدُ لِلّٰه عَزَّوَجَلَّ اسان جي آقا ومولي، مُحَمَّد رَسُوْلُ الله صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم به دِيندار شخص سان نڪاح ڪرڻ جو حڪم ارشاد فرمايو آهي، جيئن

رسولِ بي مثال، بي بي آمنه جي لال صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جن ارشاد فرمايو: جڏهن توهان کي اهو شخص پيغامِ نڪاح ڏئي جنهن جي دينداري ۽ اَخلاق توهان کي پسند آهن ته نڪاح ڪري ڇڏيو، جيڪڏهن ائين نه ڪندو ته زمين ۾ فتنا ۽ وڏا وڏا فساد برپا ٿي ويندا. (ترمذي،٢/٣٤٤،حديث:١٠٨٦)

www.dawateislami.net

مشهور مُفسِّرِ قرآن، حڪيم الاُمّت مفتي احمد يار خان نعيمي رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيه فرمائن ٿا: يعني جڏهن توهان جي نياڻي جي لاءِ ديندار، سنين عادتن ۽ بهترين طور طريقي وارو ڇوڪرو ملي وڃي ته صرف مال جي هوَس ۾ ۽ لک پتي جي انتظار ۾ جوان نياڻي جي نڪاح ۾ دير نه ڪريو، ان ڪري جو جيڪڏهن مالدار جي انتظار ۾ ڇوڪرين جا نڪاح نه ڪيا ويا ته هيڏانهن گهڻيون ڇوڪريون ڪنواريون ئي رهجي وينديون ۽ هوڏانهن گهڻا ڇوڪرا پڻ بغيرشادي جي رهجي ويندا، جنهن سان بدڪاري ڦهلجندي ۽ بدڪاري جي ڪري ڇوڪريءَ وارن کي شرمندگي ٿيندي، نتيجو اهو نڪرندو ته خاندان پاڻ ۾ وڙهندا، قتل ۽ غارت ٿيندا، جنهن جا اڄڪلهه نظارا عام آهن. (مرآة المناجيح،۵/۸ملخصاً)

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! اسان تي لُطف وڪرم فرمائڻ واري، عطائن جي بارش وسائڻ واري ۽ بي شُمارنعمتن سان نوازڻ واري رَبّ عَزَّ وَجَلّ جي ڪروڙين نعمتن مان هڪ عظيم نعمت اولاد به آهي، اولاد اهڙي نعمت آهي جو جنهن سان گهر ۾ خُوشين جو راڄ هوندو آهي، نيڪ اولاد اهڙي نعمت آهي جيڪو والدين جي پوڙهائپ (Old age) ۾ انهن جو سهارو ٿيندو آهي، ڇڱو اولاد ماءُ پيءُ جي مرڻ ڪان بعد انهن جي نجات جو ذريعو بڻجندي آهي. الله عَزَّوَجَلَّ جڏهن ڪنهن کي هن نعمت سان نوازيندو آهي ته والدين جي خوشي جي انتها ناهي رهندي پر گڏوگڏ انهن جو امتحان به شروع ٿي ويندو آهي. هاڻي هي والدين تي آهي هو اولاد جي اسلامي تربيت ڪري ان امتحان ۾ ڪامياب ٿين ٿا يا نه. ياد رکو! عام طور پار والدين جي عادتن ۽ ڪردار جي پيروي ڪندا آهن جيڪڏهن والدين شريعت جا پابند ۽ علم جي طلب جا شوقين هجن ته انهن جو نسل به نيڪين جي راهه تي گامزن رهي ٿو ۽ والدين جي نجات و بخشش ۽ نيڪ نامي جو سبب بڻجي ٿو، ۽ جيڪڏهن والدين پاڻ بُري عادتن جا شڪار هجن ته اولاد ۾ به اهي بُرائيون منتقل ٿي وينديون آهن ۽ اهڙو اولاد نجات جو

www.dawateislami.net

سبب ناهي، بلڪ هلاڪت جو سبب بڻجي ويندو آهي. ياد رکو! اولاد جي تربيت ماءُ پيءُ ٻنهي جي ذمہ داري آهي پر پيءُ ڪمائڻ جو بهانو بڻائي اولاد جي تربيت جي سڄي ذِميواري ٻارن جي ماء تي وجهي پاڻ کي بَري الذّمہ سمجهندو آهي، جڏهن تہ ٻارن جي ماءُ گهر جي ڪمن جو عذر پيش ڪري اوﻻد جي تربيت جو اصل ذِمّيوار پنهنجي مڙس کي قرار ڏيندي آهي، نتيجو هي نڪرندو آهي تہ اهڙو اولاد هٿن مان نڪري تمام گهر وارن جي لاءِ زحمت جو سبب بڻجي ويندو آهي. تنهنڪري والدين کي گهرجي تہ پنهنجي ذمہ داري نڀائيندي ملڪ و ملت ۽ مستقبل جي انهن معمارن کي ننڍپڻ ئي کان نيڪ ۽ معاشري جو باڪردار فرد بنائڻ ۾ هرگز سُستي نہ ڪن چاڪاڻ تہ ننڍپڻ ۾ جيڪو سکايو ويندو، ان جا اثرات مضبوط ۽ پائيدار هوندا آهن جيئن تہ حديث پاڪ ۾ آهي: اَلْعِلْمُ فِی صِغَرِہٖ کَالنَّقْشِ عَلَی الحَجَر ننڍپڻ ۾ علم حاصل ڪرڻ پٿر تي نقش وانگر (پختو) هوندو آهي. (مجمع الزوائد،۱/۳۳۳،حديث:۵۰۱۵)

اڇو! اولاد جي تربيت جي باري ۾ اسان کي تربيت جو ذهن ڏيڻ واري آقا، اسان کي ۽ اسان جي اولاد کي جهنم جي باهہ کان بچائڻ واري مصطفي صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جا پيارا پيارا 4 فرمان ٻڌون ٿا:

1. جڏهن نبي ڪريم، رؤف رحيم صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جن اها آيت مبارڪ تلاوت فرمائي

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا قُوْۤا اَنْفُسَكُمْ وَاَهْلِيْكُمْ نَارًا (پ 28 التحريم: 6)

ترجمو ڪنزالايمان: اي ايمان وارؤ! پنهنجي جانين ۽ پنهنجي گهروارن کي ان باهہ کان بچايو .

تہ صحابہ ڪرام عَلَيهِمُ الرِّضْوَان هيئن عرض ڪرڻ لڳا: "يا رسول اللّٰه صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم! اسين پنهنجي اهل و عيال کي جهنم جي باهہ کان ڪهڙي نموني بچائي

www.dawateislami.net

سکُّون ٿا؟ پاڻ سڳورن صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جن ارشاد فرمايو: توهان پنهنجي اهل و عيال کي انهن شين جو حڪم ڏيو جيڪي اللّٰه عَزَّوَجَلَّ کي پسند آهن ۽ انهن کمن کان روڪيو جيڪي ربّ تعاليٰ کي پسند نه آهن.“ (دُرِّ مَنثور، ۸ / ۲۲۵)

2. ارشاد فرمايائون: پنهنجي اولاد کي ٽن خصلتن جي تعليم ڏيو (۱) پنهنجي نبي (صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم) جي محبت (۲) اهلِ بيت جي محبت ۽ (۳) قرآنِ پاڪ جي تعليم. (جامع صغير،باب الهمزه، حديث:۳۱۱، ص۲۵)

3. ارشاد فرمايائون: اولاد جو والد تي اهو حق آهي ته ان جو سنو نالو رکي ۽ بهترين ادب سکائي. (شعب الايمان،باب في حقوق الأولاد والأهلين،حديث:۸۶۵۸،۶/۴۰۰)

4. ارشاد فرمايائون: ڪنهن پيءُ پنهنجي اولاد کي اهڙو تحفو ناهي ڏنو، جيڪو سٺي ادب کان بهتر هجي. (ترمذي، كتاب البر والصلة، باب ما جاء في ادب الولد، ۳۸۳/۳، حديث: ۱۹۵۹)

مشهور مفسرِ قرآن، حڪيم الاُمّت، حضرت مفتي احمد يار خان نعيمي رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيه فرمائن ٿا: سٺي ادب مان مُراد ٻار کي دِيندار، مُتّقي، پرهيزگار بنائڻ آهي. اولاد جي لاءِ ان کان بهتر تحفو ڪهڙو ٿي سگهي ٿو جو اهي شيون دِين و دنيا ۾ ڪم ايندڙيون آهن. ماءُ پيءُ کي کپي ته اولاد کي صرف مالدار بڻائي دنيا مان نه وڃن، انهن کي دِيندار بڻائي وڃن جو خود انهن کي به قبر ۾ ڪم اچي جو زنده اولاد جي نيڪين جو ثواب مُرْدي کي قبر ۾ ملندو آهي.
(مرآة المناجيح،۶/۵۶۵،ملتقطاً)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! ٻارن جي اسلامي تعليم ۽ مدني تربيت جي جيتري ضرورت اڄ آهي شايد ان کان اڳ ۾ ڪڏهن نه هئي ڇاڪاڻ ته اڄ هر پاسي شيطاني ڪمن ۽ گناهن جي آلات جي گهڻائي آهي ۽ اولاد کي رڳو دُنيوي

تعليم سان آراسته ڪرڻ وارو رجحان تيزي سان وڌندوپيو وڃي ، جڏهن ته اڳ واري دَور ۾ اولاد جي لاءِ دِيني تعليم کي گهٽي حيثيت ڏني ويندي هئي، شايد اهو ئي سبب آهي جو ان زماني ۾ والدين سان گڏ انهن جو اولاد به متقي، پرهيزگار ۽ فرمانبردار هوندو هو پر هاڻي دنيوي تعليم کي ترجيح ڏني پئي وڃي، اهو ئي سبب آهي ته انگلش ميڊيم اسڪولن ۾ وڏين فيسن جي ادائيگي ۽ هر آسائش ۽ سهولتن جي فَراهمي ان ڪري ڪئي ويندي آهي ته ٻارن جو دُنيوي مستقبل روشن ٿي وڃي، سٺي نوڪري (Job) ملي وڃي، خوب بينڪ بيلنس گڏ ٿئي ايستائين جو هن مقصد جي تڪميل جي لاءِ والدين پنهنجي اولاد کي ٻاهرين ملڪ پڙهڻ جي لاءِ به موڪليندا آهن، ائين دُنيوي تعليم حاصل ڪرڻ کان پوءِ ٻار پڪو دنيا دار، سٺو بزنس مين ۽ فيشن جو نمونو ته بڻجي ويندو آهي پر نيڪ ۽ باعمل مسلمان نه بڻي سگهندو آهي.

اولاد جي تربيت جو ذهن ڏيڻ جي لاءِ مسلمانن کي چوٽ ڪندي حڪيم الاُمَّت مفتي احمد يار خان رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيه فرمائن ٿا: مسلمانن ۾ اهو طريقو آهي ته نندپڻ ۾ پنهنجي اولاد جي اخلاق ۽ آداب جو خيال نٿا رکن. (ڪجهه)غريب ماڻهو ته پنهنجي ٻارن کي آواره ڇوڪرن سان گڏ راند روند جي اجازت ڏين ٿا ۽ انهن جي تعليم وارو زمانو خراب صحبتن ۽ راند روند ۾ برباد ٿيندو آهي، اهي ٻار يا ته جوان ٿي پنڻ شروع ڪندا آهن يا ذِلّت واريون نوڪريون ڪندا آهن يا چور ڌاڙيل يا بدمعاش بڻجي پنهنجي زندگي جيل خاني ۾ گذاريندا آهن ۽ مال دار ماڻهو پنهنجي ٻارن کي شروع کان شوقين مزاج بڻائيندا آهن، انگريزي وار رکائڻ، فضول خرچ ڪري سيکارڻ ، هر وقت بوٽ سوٽ وغيره پارائن ٿا، پوءِ پاڻ سان گڏ سينما ۽ فنڪشن ناچ رنگ جي پروگرامن ۾ انهن کي شريڪ ڪن ٿا، جڏهن اهو نونهال ڪجهه هوش وارو ٿيندو آهي ته ان کي ڪلمي تائين به نه سيکاريو، ڪاليج يا اسڪول ۾ داخل ڪرائي ڇڏيو. گهڻو خرچ ڪرڻ، فيشن ايبل بڻجڻ سکاريو ويو. خراب صحبتن سان صحت ۽

مذهب ٻئي برباد ٿي ويا، هاڻي جڏهن نونهال ڪاليج کان ٻاهر آيو ته جيڪڏهن خاطر خواه نوڪري ملي وئي ته صاحب بهادر بڻجي ويو، هاڻي نه ماءُ جو ادب ڄاڻي، نه پيءُ کي سڃاڻي، نه گهروارن جي حقن جي خبر، نه اولاد جي پرورش کان واقف، انهن جي ذِهن ۾ اعليٰ ترقي اها آئي ته اسان کي ماڻهو انگريز سمجهن، ٻڌايو ڀاڻ کي ٻي قوم ۾ فنا ڪرڻ به ڪا ترقي آهي! جيڪڏهن ڪا معقول جڳهه نه ملي تو انهن ويچارن کي گهڻي مصيبت ٿيندي آهي ڇو ته ڪاليج ۾ خرچ ڪرڻ سکيو. ڪمائڻ نه سکيو، ڪارائڻ نه سکيو، پنهنجو ڪم نوڪرن کان ڪرائڻ سکيو، پاڻ ڪرڻ نه سکيو هاڻي اهي ماڻهو ڪاليج واري زندگي گذارڻ جي لاءِ شريف بدمعاش ٿي ويندا آهن يا جعلي نوٽ ٺاهي زندگي جيل ۾ گذاريندا آهن يا ذاڙيل بدمعاش بڻجندا آهن هي اهي ماڻهو آهن. جيڪي ٻار پرورش جي زماني ۾ ڇڱيون صحبتون نٿا ماڻن، اهي جوان ٿي ماءُ پيءُ کي گهڻو پريشان ڪندا آهن، اسان وٽ فيشن ايبل صاحبزادن جي ماءُ پيءُ کي ڏٺو آهي ته هو روئيندا وتندا آهن، مفتي صاحب تعويذ ڏيو جنهن سان ٻار چوڻ ۾ اچن، اسان جي قبضي ۾ اچي. پر دوستو! فقط تعويذ سان ڪم نٿو هلي ڪجهه نيڪ عمل به ڪرڻ گهرجي. (اسلامي زندگي ،ص۲۹،۳۰)

مِری آنیوالی نسلیں ترے عشق ہی میں مچلیں انہیں نیک تو بنانا مدنی مدینے والے

صَلُّوا عَلَی الْحَبِیب! صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! اها حقيقت آهي ته انسان جيڪو پوکي ٿو اهو ئي لڻي ٿو، ائين نٿو ٿي سگهي ته پوکيو ڪجهه ٻيو هو پر جڏهن لڻڻ جو وقت آيو ته نڪتو ڪجهه ٻيو، بس اهو ئي مثال اولاد جو آهي ته والدين اولاد جي اسلامي طريقي سان تربيت نٿا ڪن پر پوءِ به اها توقع رکن ٿا ته" **اسان جو اولاد به نيڪ پرهيز گار بڻجي، والدين جو فرمانبردار بڻجي، مُعاشري ۾ عزّت دار ۽ پاڪيزه ڪردار وارو بڻجي**" جڏهن نتيجو ان جي خلاف ايندو آهي ته

www.dawateislami.net

ڪافي دير تي چڪي هوندي آهي، ان وقت والدين جيڪڏهن اصلاح جي ڪوشش ڪرڻ بہ چاهين تہ نٿا ڪري سگهن، بِگڙيل اولاد ڪان بيزار والدين جيڪڏهن ٿڌي دل سان انهن جي بگڙجڻ جي سببن تي غور ڪن تہ انهن کي ان ۾ پنهنجو قُصور وڏيڪ نظر ايندو، مثال طور ٻار جيڪڏهن ڪم ڪار نہ ڪري يا ان معاملي ۾ سُستي جو مظاهرو ڪري، اسڪول يا ڪوچنگ سينٽر (Center Coaching) جي موڪل ڪري يا دير سان وڃي، پڙهائي ۾ چور هجي، ڪنهن تقريب ۾ وڃڻ جو يا مخصوص لباس پائڻ جو چيو وڃي ۽ هو ان تي راضي نہ ٿئي، اهڙي طرح ٻين دنيوي معاملن ۾ ٽنائي سستي ڪري يا هٺ ڌرمي جو مظاهرو ڪري تہ والدين نيڪ ناڪ ڪلاس وٺندا آهن، خوب ڪاوڙ ڪندا، ڪلاڪن جا ڪلاڪ ليڪچر ڏيندا آهن، ايستائين جو مارڪٽ ڪان بہ ناهن هٽندا پر جيڪڏهن ٻار نمازون قضا ڪري يا جماعت سان نماز نہ پڙهي، مدرسي يا جامعہ جي موڪل ڪري يا دير سان وڃي، موبائل فون واٽس ايپ وغيره جي ذريعي نامحرمن سان ميل جول رکي، فلمون ڊراما ڏسي، ڳانا باجا ٻڌي، نت نوان فيشن اپنائي، حرام ۽ حلال جي پروا نہ ڪري، شراب پيئي، جُوا کيڏي، ڪوڙ ڳالهائي، غيبتون ڪري، ناجائز فيشن اپنائي، ڏاڙهي ڪوڙائي يا هڪ مُٺ ڪان گهٽائي، بد عقيده ماڻهن جي صحبت ۾ ويهي، فُضول ڪمن ۾ پيسو اُڏائي، الغرض طرح طرح جي بُرائين ۾ مبتلا هجي تہ انهن مُعاملن ۾ پيچا ڳاچا ڪرڻ تہ رهي پري جي ڳالهہ بلڪ والدين جي پيشاني تي گهنج نٿو پوي. اولاد جي مدني تربيت نہ ڪرڻ جي سبب والدين (Parents) کي ڪهڙا ڪهڙا ڏينهن ڏسڻا پوندا آهن. اچو! هن باري ۾ هڪ عبرت انگيز حڪايت ٻڌون ٿا ۽ عبرت جا مدني گل گڏ ڪيون ٿا، جيئن

ڇا پُٽ بہ ڪڏهن پيءُ کي ماريندو آهي؟

تَنبِيہِ الغافِلِين ۾ آهي تہ "سَمَرقند" جي هڪ عالم ابو حفص رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَيْه وٽ هڪ شخص آيو ۽ چوڻ لڳو: منهنجي پٽ مون کي ماريو آهي ۽ تڪليف ڏني

آهي، ان حيران ٿيندي پڇيو: ڇا ڪڏهن پٽ بہ پيءُ کي ماريندو آهي؟ ان جواب ڏنو: جي ها، ائين ٿئي ٿيو آهي؟ ابو حفص رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَيْه پڇيس ڇا تو ان کي علم ۽ ادب سيکاريو آهي؟ ان شخص انڪار ڪيو، پاڻ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَيْه پُڇيس: "قرآن ڪريم سيکاريو آهي." ان ٻيهر انڪار ڪيو، پاڻ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَيْه وري پڇيس تہ "پوءِ اهو ڇا ڪندو آهي؟ ان جواب ڏنو: "ٻني ٻارو ڪندو آهي." ابو حفص رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَيْه فرمايو: ڇا توکي خبر آهي تہ هن توکي ڇو ماريو؟ ان چيو: "نہ" ابو حفص رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَيْه ان کي اصلاح خاطر سمجهائيندي فرمايو: "منهنجو تہ هي خيال آهي جڏهن صبح جي وقت هو گڏهہ تي سوار ٿي ٻنيءَ ڏانهن ويندو هوندو. ڏاند (Bull) ان جي اڳيان ۽ ڪتو (Dog) ان جي پويان هوندو، قرآن ان کي پڙهڻ ايندو نہ هوندو، ان ڪري هو ڪجهہ جهونگاري رهيو هوندو، ايتري ۾ تون ان جي سامهون آيو هوندين. ان سمجهيو هوندو تہ ڍڳي آهي ۽ تنهنجي مٿي تي ڪا شيءِ هنئي هوندائين، شُڪر ڪر جو تنهنجو مٿو نہ ڦاڙيائين. (تَنبِيه الْغافِلين،ص٦٨)

اچو! هاڻي هڪ روايت ٻڌو ۽ اولاد جي مدني تربيت جو ذهن ٺاهيو.

جبل برابر نيڪيون ڪم نہ آيون

(قيامت جي ڏينهن) هڪ شخص جا ٻار ٻچا رب عَزَّ وَجَلَّ جي بارگاهہ ۾ حاضِر ٿي فرياد ڪندا تہ اي اسان جا ربّ عَزَّ وَجَلَّ ! هن شخص کان اسان جو حق ڏيار، ڇو تہ هن اسان کي اسان جي دِين جا اَحڪام نہ سکاريا ۽ هي اسان کي حرام ڪارائيندو هو پر اسان بي خبر هئاسين، تنهنڪري ان شخص کي حرام روزي جي سبب ايتري قدَر ماريو ويندو جو ان جو گوشت ڇڻي پوندو، پوءِ ان کي مِيزان (يعني ترازو) ڏانهن آندو ويندو، ملائڪ ان جون جبل جي برابر نيڪيون کڻي ايندا تہ اَهل وعِيال مان هڪ شخص ان جي نيڪين مان کڻي ويندو. ٻيو وٺندو اهو بہ ان جي نيڪين مان پنهنجي ڪمي پوري ڪندو. (اهڙي طرح ان جون تمام نيڪيون ان جا گهر وارا کڻي ويندا) هاڻي هو پنهنجي گهر وارن ڏانهن

متوجهه ٿي چوندو: منهنجي مٿي تي صرف انهن گناهن جو بوجهه رهي ويو آهي جيڪي مون توهان جي خاطِر ڪيا. ملائڪ اِعلان ڪندا: هي اهو شخص آهي جنهن جون تمام نيڪيون ان جا ٻار ٻچا ڪٽي ويا ۽ هو انهن جي ڪري جهنم ۾ داخِل ٿيو. (قُرَّةُ العيون،الباب الثامن في عقوبةقاتل النفس وقاطع الرحم ،ص۴۰۱ ملخصاً)

تُوبُوا اِلَى الله اَسْتَغْفِرُ الله

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

دل کے پھپھولے جل اُٹھے سینے کے داغ سے اس گھر کو آگ لگ گئی گھر کے چراغ سے

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! ڏٺو اوهان ته جيڪي والدين پنهنجي اولاد جي مدني تربيت نٿا ڪن ته انهن کي ڪهڙي شرمندگي ۽ رُسوائي کي منهن ڏيڻو پوندو آهي. تنهنڪري بهترين والدين هئڻ جو ثبوت ڏيندي پنهنجي اولاد کي قرآنِ ڪريم سان مَحَبَّت ۽ ان جي احڪامن تي عمل ڪرڻ سيکاريو.

صَدرُ الشَّريعه حضرتِ علّامه مولانا مفتي محمد امجد علي اعظمي رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَیه فرمائن ٿا: سڀ کان مُقدَّم (اهم) هي آهي ته ٻارن کي قرآنِ مجيد پڙهايو ۽ دِين جون ضَروري ڳالهيون سيکاريون وڃن، روزو، نماز ۽ طهارت خريدو فروخت ۽ اُجرت ۽ ٻين مُعامَلن جا مسئلا جنهن جي روز مرّه حاجت پوندي آهي ۽ اڻ ڄاڻائي سبب خلافِ شَرعِ عمل ڪرڻ جي ڏوهه ۾ مبتَلا ٿيندا آهيون انهن جي تعليم ڏني وڃي. جيڪڏهن ڏسو ته ٻار کي عِلم ڏانهن رُجحان (Interest) آهي ۽ سمجهدار آهي ته علمِ دين جي خدمت کان وڌيڪ ٻيو ڪهڙو ڪم آهي ۽ جيڪڏهن استِطاعت نه هجي تو درست عقيدا ۽ ضروري مسئلا سيکارڻ کان پوءِ جنهن جائز ڪم ۾ لڳايو اختيار آهي. (بهارِ شريعت ج ۲ ص ۲۵۶،ملخصاً)
ڇوڪريءَ کي به عقائد ۽ ضَروري مسئلا سيکارڻ کان پوءِ ڪنهن عورت کان

سِلائي ۽ نقش و نگار وغيره اهڙا ڪم سيکاريو جنهن جي عورتن کي اڪثر ضَرورت پوندي آهي ۽ کاڌو پچائڻ ۽ ٻين گهر جي ڪمن ۾ ان کي سليقو سيکارڻ جي ڪوشش ڪريو ڇوته سليقي واري عورت جنهن خوبي سان زندَگي گذاري سگهندي آهي بدسليقہ نٿي گذاري سگهي. (بهارِ شريعت ج ٢ ص ٢٥٤)

حضرتِ علّامہ قُرطُبي رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَيه نَقل فرمائن ٿا: اسان تي فرض آهي تہ پنهنجي اَولاد ۽ پنهنجي گهروارن کي دِين جي تعليم ڏيون، سنيون ڳالهيون سيکاريون ۽ انهن کي ادب ۽ هنر جي تعليم ڏيون جنهن بنا گذارو ناهي.

(تفسير قُرطبي،١٤٨/٩)

اڄ فتنن سان ڀرپور هن زماني ۾ بہ اَلحَمدُ لِلّٰه عَزَّوَجَلَّ اهڙا والدين موجود آهن جيڪي شريعت جي حڪم تي پنهنجو مٿو جهڪائي همت ۽ حوصلي سان معاشري جي طعنن کي برداشت ڪندي اولاد جي اصلاح ۽ انهن جي اسلامي طريقي سان مدني تربيت ڪري پنهنجي ۽ ان جي آخرت بهتر بنائڻ جي لاءِ ڪوششون ڪن ٿا، اهو ئي سبب آهي تہ ان مدني ذهن رکڻ وارن جي اولاد مان ڪو حافظِ قرآن ٿيندو آهي، ڪو قاري قرآن بڻجڻ جي سعادت ماڻيندو آهي، ڪو نيڪي جي دعوت عام ڪرڻ وارو مبلغِ دعوتِ اسلامي بڻجي ٿو، تہ ڪو عِلمِ دِين جي روشني ڦهلائڻ وارو عالمِ دين ۽ مفتي بڻجي اُمَّتِ محبوب جي شرعي رهنمائي ڪري ٿو. جنهن ماءُ پيءُ جا ٻار ان انداز سان دِين جي خدمت ڪري رهيا هجن اهي هن حقيقت سان بخوبي واقف هوندا تہ ڊاڪٽر ۽ انجينئر وغيره بنائڻ جا فائدا (Benefits) صرف دنيا تائين ئي محدود هوندا آهن جڏهن تہ نيڪ اولاد والدين جي وفات کان بعد بہ فائدي مند ثابت ٿيندو آهي.

حضرت سَيدُنا بريده رَضِيَ اللهُ تَعَالٰی عَنْه کان روايت آهي تہ ٻنهي جهان جي مالڪ و مختار، حبيبِ پروردگار صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جن فرمايو: جنهن قرآن پڙهيو ۽ ان

www.dawateislami.net

ڪي سکيو ۽ ان تي عمل ڪيو ان جي والدين کي قيامت جي ڏينهن نور جو هڪ اهڙو تاج پارايو ويندو جنهن جي چمڪ سج جيان هوندي ۽ ان جي والدين کي ٻه حُلّا پارايا ويندا جنهن جي قيمت هي دُنيا ادا نٿي ڪري سگهي ته هو پڇندا، اسان کي هي لباس ڇو پارايا ويا آهن؟ انهن کي چيو ويندو: توهان جي ٻارن قرآن کي سنڀاليو ان جي سبب. (مستدرڪ ،ڪتاب فضائل القرآن، باب من قراالقرآن وتعلمه الخ، رقم: ٢١٣٢، ٢/ ٢٤٨)

هڪ ٻي هنڌ تي ارشاد فرمايائون ته بيشڪ الله عَزَّوَجَلَّ هڪ نيڪ ٻانهي جو درجو جنت ۾ بلند فرمائيندو ته هو چوندو ته اي منهنجا ربّ عَزَّوَجَلَّ! مون کي اهو مرتبو ڪيئن مليو؟ ته الله عَزَّوَجَلَّ فرمائيندو ته تنهنجي پٽ تنهنجي لاءِ بخشش جي دعا گهري آهي.(مشڪاةالمصابيح،ڪتاب الدعوات،باب الاستغفار والتوبة،حديث:٢٣٥٤، ١/ ٤٣٠)

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! والدين هن فضيلتن کي انهيءَ صورت ۾ حاصل ڪري سگهن ٿا جڏهن ٻارڻ علم و عمل ۽ سنّتن جا پيڪر، خوفِ خدا رکندڙ ۽ علمِ دين سان مَحَبَّت رکندڙ هجن. جيڪڏهن اسان به انهن صفتن جا پيڪر بڻجڻ چاهيون ٿا ته دعوتِ اسلامي جي مدني ماحول سان وابسته ٿي وڃون اسان جو ايندڙ نسل به انهيءَ راهه تي گامزن رهندو. اِنْ شَآءَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ

"VCDاجتماع"

اَلْحَمْدُ لِلّٰه عَزَّوَجَلَّ تبليغِ قرآن ۽ سنت جي عالمگير غير سياسي تحريڪ دعوتِ اسلامي مسلمانن کي **"پنهنجي ۽ سڄي دنيا جي ماڻهن جي اصلاح جي ڪوشش"** جو مدني ذهن ڏيڻ سان گڏوگڏ پنهنجي اولاد جي اسلامي طريقي جي مطابق تعليم و تربيت جو به خصوصيت سان ذهن عطا ڪندي آهي تنهنڪري والدين کي گهرجي ته دعوتِ اسلامي جي مدني ماحول سان وابسته ٿي 12 مدني ڪمن ۾ وڌ کان وڌ حِصّو وٺڻ جي نيت ڪن. 12 مدني ڪمن مان

www.dawateislami.net

هفتيوار هڪ مدني کم ”VCD اجتماع “بہ آهي.جنهن ۾ شريڪ ٿي اسلامي ڀائر اجتماعي صورت ۾ سُنّتن ڀريو بيان ڏسي يا ٻڌي علمِ دين جي دولت سان فيضياب ٿيندا آهن. اَلْحَمْدُ لِلّٰه عَزَّوَجَلَّ اجتماعي صُورت ۾ علمِ دين سکڻ جون وڏيون برڪتون آهن، جيئن

الله عزوجل جي محبوب صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جو فرمانِ عاليشان آهي: جڏهن توهان جو جنّت جي باغيچن مان لنگهڻ ٿئي تہ ان مان ڪجھ نہ ڪجھ چُونڊي وٺندا ڪريو.صحابہ ڪرام عَلَيهِمُ الرِّضْوَان عرض ڪيو، جنّت جا باغيچا ڇا آهن؟ فرمايائون: ذِڪر جا حلقا. (تر مذي ، کتاب الدعوات ، باب ٨٧ ، ٥ / ٣٠٤ ، رقم: ٣٥ ٢١)

اَلْحَمْدُ لِلّٰه عَزَّوَجَلَّ VCD اجتماع ۾ شرڪت جي ڪري ڪيئي عاشقانِ رسول جي زندگين ۾ مدني انقلاب برپا ٿي چڪو آهي. اچو! ترغيب خاطر VCDاجتماع ۾ شرڪت جي هڪ ايمان افروز مدني بهار ٻڌون ٿا۔

مَدَني ماحول سان وابستہ ٿي ويو

صوبہ پنجاب (پاڪستان) جي هڪ اسلامي ڀاءُ جو بيان آهي تہ مان مُعاشَري جو بگڙيل نوجوان هئس ۽ ڏينهون ڏينهن گُناهن جي دلدل ۾ڦاسي رهيو هئس. منهنجي اِصلاح جي صورت ان طرح بڻي تہ اسان جي علائقي ۾ دعوتِ اسلامي جي ذِمّہ داران VCD **اجتماع** جي ترڪيب ٺاهي . مان بہ ان VCD اجتماع ۾ شريڪ ٿيس. جڏهن مون دعوتِ اسلامي جي بينَ الاقوامي سُنّتن ڀري اجتماع جا رُوح پرور منظرِ ڏٺا تہ گهڻو مُتاثر ٿيس ۽ جڏهن ستاويهين رمضان جي رات جو ٿيڻ واري اميرِاهلسُنّت دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيه جي رِقّت انگيز بيان جو ڪجھ حصّو ٻڌو تہ مون کي پنهنجي اڳوڻي اندازِ زندگي کان نفرت محسوس ٿيڻ لڳي، جيئن جيئن بيان ٻڌوندو ويس منهنجي دل جي دُنيا بدلجندي وئي. آخرڪار مون پنهنجن تمام گُناهن کان توبہ ڪئي ۽ دعوتِ

اسلامي جي مَدَني ماحول سان وابسته ٿي ويس.

عطائے حبیبِ خدا مَدَنی ماحول ہے فیضانِ غوث و رضا مَدَنی ماحول
سلامت رہے یا خدا مَدَنی ماحول بچے نظرِبد سے سدا مَدَنی ماحول
سنور جائیگی آخرت اِنْ شَآءَ اللہ تم اپنائے رکھو سدا مَدَنی ماحول

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! اولاد جي تربيت جي حوالي سان بزرگانِ دين ۽ پهرين جي مسلمانن جو ڪردار اسان جي لاءِ مشعلِ راهه آهي ڇاڪاڻ ته اهي حضرات اولاد جي تربيت جي طريقن سان بخوبي واقف ۽ اولاد جهڙي نعمت جا صحيح معني ۾ قدردان هوندا هئا جو خود انهن جي پرورش به ته ڪنهن نيڪ سيرت والدين جي آغوش ۾ ٿي هئي، اهي حضرات پاڻ به نيڪين جا حريص هوندا هئا ۽ پنهنجي اولاد کي به نيڪي جي راهه تي گامزن رهڻ جي ترغيب ڏياريندا هئا، اهو ئي سبب آهي جو انهن جو اولاد انهن جو مُطيع ۽ فرمانبردار، اکين جو ٺار، دل جو قرار هوندو هو ۽ معاشري ۾ انهن جو نالو روشن ڪندو هو. اچو! ترغيب طور 2 ايمان افروز واقعا ٻڌون ٿا ۽ ان مان حاصل ٿيڻ وارا مدني گل پنهنجي دِل جي مدني گلدستي ۾ سجايون ٿا.

ٻُڍڙيءَ عورت جي نصيحت:

امام اصمعي رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيه فرمائن ٿا: مون هڪ ٻُڍڙي عورت کي ڏٺو جيڪا پنهنجي پٽ کي نصيحت ڪندي چئي رهي هئي: پٽ! عمل جي توفيق اللّٰه عَزَّوَجَلَّ جي طرفان آهي ۽ آئون توکي نصيحت ٿي ڪريان ته ◈ چغلي هڻڻ کان بچندو رهجان ڇو ته هي ٻن قبيلن ۾ دشمني ڪرائيندي آهي، دوستن کي جدا ڪري ڇڏيندي آهي ۽ ◈ ماڻهن جي عيبن جي ڳولا ۾ رهڻ کان بچ جو

www.dawateislami.net

ڪٿي تون بہ عيب دار نہ ٿي وڃين، ◈ عبادت ۾ ڍيڪاءُ ۽ ◈ مال خرچ ڪرڻ ۾ بخل ڪان بچندو رھ ◈ ٻين جي انجام ڪان سبق حاصل ڪجان ◈ ماڻھن جو جيڪو عمل توکي سٺو لڳي انھيءَ تي عمل ڪجاء ۽ انھن ۾ جيڪو ڪم توکي برو لڳي انھيءَ ڪان بچندو رھجان چو تہ ماڻھو کي پنھنجا عيب (Fault) نظر ناھن ايندا، پوءِ اھا عورت خاموش ٿي وئي تہ مون چيو: اي ڳوناٽي عورت! توکي خدا جو قسم! وڌيڪ نصيحت ڪر. ھن پڇيو: اي شھري! ڇا توکي ھڪ ڳوناٽيءَ جون ڳالھيون سٺيون لڳيون آھن؟ مون چيو: خدا جو قسم! سٺيون لڳيون آھن. ھن چيو: ◈ پٽ! ڏوکي ڏيڻ کان بچندو رھجان چو تہ تون ماڻھن سان جيڪي معاملا ڪرين تو ڏوکو ڏيڻ ان ۾ سڀ کان برو آھي، ◈ سخاوت، ◈ علم، عاجزي ◈ حياء ڪي اپنائي وٺ ۽ ھاٽي آئون توکي خدا عَزَّوَجَلَّ جي حوالي ڪريان ٿي، توتي سلامتي ھجي، **اللّٰه** عَزَّوَجَلَّ توتي رحم ڪري. ◈ ياد رک! غيبت ڪرڻ حالتِ اسلام ۾ ٽيھ (30) دفعا زنا ڪرڻ ڪان بہ سخت گناھ آھي. (آنسووں کا دریا، ص۲۴۹)

غیبت و چغلی کی آفت سے بچیں یہ کرم یا مصطفٰی فرمایئے

صَلُّوۡا عَلَی الۡحَبِیۡب! صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

تاجدارِ مدني انعامات ۽ تربيتِ اولاد

مبلغ دعوتِ اسلامي ۽ رُڪنِ مرڪزي مجلسِ شوريٰ حاجي ابو جُنيد زَم زَم رضا عطاري رَحۡمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَيۡه جي ٻارن جي امّي جو بيان ڪجھ ائين آھي تہ مرحوم پنھنجي اولاد سان گھڻو پيار ڪندا ھئا، ڏيئرون گھر ايندڙيون ھيون تہ مصروفيات جي باوُجُود انھن ڪان ملڻ گھر ايندا ھئا. گھر ۾ جڏھن ڪنھن جي غَلَطي جي اِصلاح ڪندي لھجو ٿورو سخت ڪندا ھئا تہ ڳڻوڳڻ وضاحت بہ ڪندا ھئا تہ "**مان آخِرت ۾ نجات ۽ توھان جي فائدي جي لاءِ سمجھائي رھيو**

www.dawateislami.net

آهيان.‘‘ ماني کائڻ وَقت ٻارن جي ذريعي دُعائون پڙهائي ۽ سنّت جي مطابق ماني کائڻ جي ترڪيب ڪندا هئا. حتَّي الامڪان پٽن کي نماز جي لاءِ گڏ وٺي ويندا هئا، مَدَني قافلي ۾ سفر جي لاءِ ويندا هئا تہ **نماز** جي تاڪيد ڪري ويندا هئا ۽ سفر جي دوران بہ S.M.S جي ذِريعي معلومات ڪندا هئا تہ نماز ادا ڪري ورتي يا نہ؟ بيماري جي حالت ۾ بہ پنهنجي وڏي شهزادي کي فرمايائون: جيئن ئي منهنجي طبيعت بحال ٿيندي اِنْ شَآءَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ ٻئي مَدَني قافلي ۾ سفر ڪنداسين. شهزادي کي موبائل وٺي ڏيڻ کان منع ڪندي ذِهن ٺاهيو تہ جيئن تہ اميرِ اهلسنّت باني دعوتِ اسلامي دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه ٻارن کي موبائل وٺي ڏيڻ کان منع فرمايو آهي ان ڪري مان اوهان کي موبائل وٺي نہ ڏيندس.

(محبوب عطار کي 122 حڪايات، ص١٣بتغير)

میری آنے والی نسلیں تیرے عشق ہی میں مچلیں
انہیں نیک تُو بنانا مدنی مدینے والے!

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! بيان ڪيل حڪايات ۾ والدين ۽ اَولاد ٻنهي جي لاءِ سبق آموز مدني گل موجود آهن. اهو سچ آهي تہ سٺا والدين اولاد جي مدني تربيت کان ڪڏهن بہ غافل ناهن ٿيندا، بلڪ انهن کي نصيحت جي مدني گلن جي خوشبو سان مهڪائي رکندا آهن ۽ انهن جي اِصلاح جي ڪوشش ڪندا آهن، جيڪڏهن اهي پاڻ نمازي، مدني قافلن جا مسافر، مدني انعامات ۽ سُنّتن جا عامل هجن تہ پنهنجي ٻارن کي بہ انهن مدني ڪمن جي ترغيب ڏياريندا آهن ۽ انهن کان پيچا ڳاچا جو سلسلو جاري رکندا آهن. بهرحال هاڻي اهو فيصلو والدين کي ڪرڻو آهي تہ هو تربيتِ اولاد جو فريضو سر انجام ڏئي اولاد کي پنهنجي لاء صدقہ جاريہ جو سبب بڻائن ٿا يا وري انهن کي کُلي ڇوٽ ڏئي پنهنجي آخرت جي بربادي جو سامان ڪن ٿا.

نیک اولاد کی ، داد فریاد کی خاطر آؤ چلیں، قافِلے میں چلو
قلب بھی شاد ہو،گھر بھی آباد ہو پاؤ گے راحتیں، قافِلے میں چلو

رِسالو"اولاد کے حقوق"

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! اولاد جي تربيت سٺي انداز ۾ ڪرڻ ۽ انهن جي حقن جي باري ۾ اهم معلومات حاصل ڪرڻ جي لاءِ مڪتبة المدينہ جو رسالو ”اولاد کے حقوق“ جو اوّل تا آخر مطالعو ڪرڻ نهايت فائدي مند آهي. هن رِسالي ۾ احاديثِ مبارڪہ جي روشني ۾ اولاد جي پيدائش کان وٺي زندگي جي مختلف پهلوئن جي باري ۾ حق بيان ڪيا ويا آهن. اج ئي مڪتبة المدينہ جي بستي تان هن رسالي کي هديةً حاصل ڪري پاڻ بہ ان جو مطالعو ڪريو ۽ وڌيڪ تعداد ۾ خريدي ٻين کي تحفي طور پيش ڪريو. دعوتِ اسلامي جي ويب سائٽ www.dawateislami.net تان هن رِسالي کي پڙهي بہ سگهجي ٿو ۽ ڊاؤن لوڊ (Download) يا پرنٽ آؤٽ (Print Out) بہ ڪري سگهجي ٿو.

صَلُّوا عَلَی الْحَبِیب! صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

انٽرنيٽ ۽ سوشل ميڊيا جي غلط استعمال جو ٻارن تي بُرو اثر

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! اِنٽرنيٽ ۽ سوشل ميڊيا (Social Media) جا جيڪي اَخلاقي ۽ مُعاشَرَتي نُقصان آهن هر عقل مند شخص ان کان بخوبي واقف آهي، هڪ وقت هو جو ٽي وي ۽ سنيما جا مُضِر اَثر ۽ ڀيانڪ نتائج مُعاشَري (Society) جي لاءِ اِنتهائي پريشان ڪن هئا ۽ ٽيلي وزن کي صِحَّت جي لاءِ سڀ کان وڌيڪ نُقصان ده قرار ڏنو ويو هو، پر اج موبائل ۽ اِنٽرنيٽ سڀ کان وڌيڪ صِحَّت کي خراب ۽ اَخلاق کي تباهہ و برباد ڪر رهيا آهن. والدين کي گهرجي تہ پنهنجي ٻارن جي نقل و حرڪت تي توجّهہ رکڻ سان گڏوگڏ حڪمتِ عملي سان انهن جي مدني تَربِيت بہ ڪن، بالخصوص جيڪي ٻار اڃا ننڍا آهن

خُدارا اُنهن کي موبائل ۽ اِنٽرنيٽ جي زور دار سيلاب کان بچايو، نه ته ڪٿي ائين نه ٿئي جو انهن نونهالن جو ڪردار هينئر کان ئي داغ دار ٿي وڃي. جيڪڏهن ائين ٿيو ته يقين سمجهو ته پوءِ اولاد ۽ والدين ٻنهي کي هر هنڌ ذِلّت ۽ رُسوائي کي منهن ڏيڻو پوندو. ٻارن کي مُعاشري جو سنو ۽ نيڪ مسلمان بڻائڻ جي لاءِ پاڻ به دعوتِ اسلامي جي مدني ماحول سان وابسته رهو ۽ پنهنجي ٻارن کي به هن مدني ماحول سان وابسته رکو.

اَلْحَمْدُ لِلّٰه عَزَّوَجَلَّ دعوتِ اسلامي جي مدني ماحول ۾ قرآن و سنّت جي مُطابِق دِيني ۽ اَخلاقي تَرْبِيت جي طرف پر پُور توجه ڏنو ويندو آهي تنهنڪري پنهنجي ننڍن مدني مُنّن ۽ مدني مُنّين کي مدرسةُ المدينه يا دارالمدينه ۾ ۽ وڏن کي جامعة المدينه ۾ داخل ڪرايو ۽ باعمل حافظِ قرآن ۽ عالمِ دِين بڻايو.

جامعة المدينه آن لائن

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! اَلْحَمْدُ لِلّٰه عَزَّوَجَلَّ دعوتِ اسلامي دينِ متين جي 103 کان وڌيڪ شعبن ۾ نيڪي جي دعوت عام ڪرڻ ۾ مصروف آهي، انهن مان هڪ شعبو **”جامعة المدينه آن لائن“** به آهي، جامعة المدينه آن لائن تحت **آن لائن 4 سال درسِ نظامي ڪورس** ڪرايو ويندو آهي، درجي جو وقت روزانو اٽڪل 1 ڪلاڪ آهي. ◈ **شعبه آن لائن ڪورسز جي تحت** تقريباً 22 ڪورسز ڪرايا پيا وڃن ٿا جنهن مان ڪجهه **ڪورسز جا نالا ۽ اجمالي تعارف** پڙهو: ◈ **تفسير قرآن ڪريم** تي 2 طرح جا ڪورسز آهن هڪ جنهن ۾ سڄي قرآنِ ڪريم جو تفسير **"تفسير صِرَاطُ الجِنَان"** مڪمل پڙهايو ويندو آهي ۽ ان ڪورس جو نالو به **"تفسير صِرَاطُ الْجِنَان "**آهي، ان جي مدت اٽڪل **26 مهينا** آهي. ◈ ٻيو ڪورس **فيضانِ تفسير** جي نالي سان آهي جنهن ۾ سڄي قرآنِ ڪريم جو تفسير اِجمالاً پڙهايو ويندو آهي، ان جي مدت تقريباً 92 ڏينهن آهي ◈ **فيضانِ بهار شريعت ڪورس**: هن ڪورس ۾ عالم بڻائڻ وارو ڪتاب **بهارِشريعت** 12 مهيني ۾ تقريباً پورو پڙهايو ويندو آهي. ◈ **فقه و عقائد ڪورس**: هن ڪورس جي مدت

بہ 12 ماهه آهي، ان ۾ عقائد و فقه جا مختلف ڪتاب پڙهايا ويند آهن ۽ فرض علوم سيکاريا ويندا آهن. ◈ **نماز ڪورس ۽ طهارت ڪورس**: اهي ٻئي ڪورسز ۾ **نماز ۽ طهارت جا مسئلا** تفصيل سان پڙهايا ويندا آهن. انهن ٻنهي ڪورسز جي مدت 63 ڏينهن آهي. ◈ **فيضانِ حج ۽ فيضانِ عمره ڪورس**: زائرينِ حرمينِ طيبين جي لاءِ ڪيئي شاندار ڪورسز آهن جنهن ۾ **حج ۽ عمري** جا تفصيلي احڪام ۽ طريقو سيکاريو ويندو آهي، هن ڪورسز جي مدت تقريباً هڪ مهينو ۽ **روزانو درجي جو دورانيو تقريباً 30 منٽ آهي** ◈ **نيو مسلم ڪورس**: اسلام قبول ڪرڻ واري نون مسلمانن (New Muslims)جي لاءِ لاجواب ڪورس آهي، ان جي مدت **72 ڏينهن** آهي. ◈ **سنت نڪاح ڪورس**: شادي شده ۽ غير شادي شده افراد جي لاءِ نهايت شاندار ڪورس آهي، جنهن ۾ نڪاح بابت مسائل، زال مڙس جا حق، گهر امن وارو ڪيئن بڻي؟ ۽ ٻيو گهڻو ڪجهه ڪورس ۾ شامل ِنصاب آهي، ان جي مدت 30 ڏينهن آهي.

◈هنن ڪورسز کان علاوه وڌيڪ هي ڪورس بہ ڪرايا ويندا آهن:

◈ فيضانِ فرض علوم ڪورس◈ تجهيزو تڪفين ڪورس◈ فيضانِ رمضان ڪورس ◈ فيضانِ زڪوٰة ڪورس◈ فيضانِ تصوف ڪورس ◈ عربي گرائمر ڪورس◈ فيضانِ شمائلِ مصطفي ﷺ ڪورس ◈ احڪامِ قرباني ڪورس وغيره هنن مان اڪثر ڪورسز جي درجي جو دورانيو روزانو 30 منٽ ۽ ڪجهه جو 1 ڪلاڪ آهي. علمِ دين جا خواهش مند عاشقانِ رسول جي لاءِ هنن ڪورسز جي ذريعي علمِ دِين حاصل ڪرڻ جو سنهري موقعو آهي. دعوتِ اسلامي جي ويب سائٽ www.dawateislami.net تان ڊيپارٽمنٽ (Department) جي آپشن (Option) ۾ وڃي مدرسة المدينہ آن لائن تان ان جو داخلہ (Admission) فارم پُر (Fillup) ڪريو ۽ علمِ دين جو خزانو حاصل ڪريو. ان موبائل نمبرن کان بہ مزيد معلومات حاصل ڪري سگهجي ٿي . 0321-2799484 *** 0333-5252625

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

www.dawateislami.net

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! افسوس صد افسوس! عِلمِ دِين کان دُوري جي ڪري اسان جي معاشري ۾ بعض والدين اهڙا به آهن جيڪي پاڻ ته نيڪين کان محروم رهندا ئي آهن، ان سان گڏ پنهنجي اولاد کي به پنهنجي نقشِ قدم تي هلائڻ جي ڪوشش ڪندا آهن جيڪڏهن خوش قسمتي سان انهن جو اولاد نيڪي جي راهه تي هلي ته بد قسمتي سان اهڙا والدين انهن جي حوصله شڪني ڪندا آهن، مذاق اُڏائيندا آهن، مختلف طريقن سان ستائيندا آهن ۽ انهن کي راهه تان هٽائڻ جي ڪوشش ڪندا آهن، ائين روز روز جي طعنن کان تنگ اچي ڪڏهن پار به بُرائي جي راهه تي هلڻ لڳندو آهي ۽ بُرن ماڻهن جي صحبت ۾ رهي انهن جون عادتون ۽ طريقا اپنائيندو آهي، گار گند، جهيڙو جهتو ۽ نشي جي بُري لَت ۾ پئجي پنهنجي دنيا ۽ آخرت برباد ڪندا آهن. اچو! ان باري ۾ هڪ عبرت ناڪ واقعو ٻڌون ٿا ۽ عبرت جا مدني گل حاصل ڪيون ٿا،

هڪ دل ڏکوئيندڙ واقعو

شيخِ طريقت،اميرِ اَهلسُنّت،باني دعوتِ اسلامي حضرت علاّمه مَولانا ابُو بلال محمّد الياس عطّار قادِري رَضَوِي ضِيائي دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه پنهنجي تصنيف **نيڪي جي دعوت** صفحي نمبر546 تي فرمائن ٿا: هڪ اسلامي ڀاءُ جي بيان جو خلاصو آهي ته (زم زم نگر حيدرآباد باب الاسلام سنڌ پاڪستان) جو هڪ نوجوان غالباً 1988 ۾ دعوت اسلامي جي مدني ماحول سان وابسته ٿيو، نمازن جي پابندي سان گڏوگڏ چهري تي ڏاڙهي سجائي، مٿي تي عمامي شريف جون بهارون هيون، ان مدرَسةُ المُدينه (بالغان) ۾ پڙهڻ به شروع ڪيو، ان جو تعلق هڪ ماڊرن ۽ امير گهراڻي سان هو، گهر وارن کي ان جي زندگي ۾ ايندڙ مدني انقلاب سمجهه ۾ نه آيو، پوءِ ان جي مخالفت شروع ٿي، طرح طرح سان ان جون دل آزاريون ڪيون ويندڀون هيون، سنتن تي هلڻ جي راهه ۾ رڪاوٽون وجهندا ۽ دعوت اسلامي جو مدني ماحول ڇڏڻ تي مجبور ڪندا

www.dawateislami.net

هئا، اهو ڪڏهن ڪڏهن بيوس ٿي ڪري فرياد ڪندو هو ته مون کي ان مدني ماحول کان پري نه ڪيو، نه ته پڇتائيندو پر ان جي ڪنهن نه ٻڌي، مخالفت جو اهو سلسلو تقريباً ٽن سالن کان هلندو رهيو، آخرڪار تنگ اچي ان به گهروارن جي سامهون هٿيار ڦِٽا ڪياءِ ڏاڙهي ڪوڙائي دعوت اسلامي جي مدني ماحول کي ”خير آباد“ چيو، وڏو پاءُ جيئن ته ڊاڪٽر هيو تنهنڪري ان کي به ڊاڪٽر بڻائڻ جي لاءِ سردارآباد (پنجاب پاڪستان) جي ميڊيڪل ڪاليج ۾ داخل ڪرايو، جتي اهو هاسٽل ۾ بري صحبتن جو شڪار ٿي ڪري چرس پيئڻ لڳو، سخت بيمار ٿي ويو، گهر وارا ان کي واپس زم زم نگر حيدرآباد وٺي آيا، والد صاحب ان جي علاج تي لکين روپيا خرچ ڪيا پر نه صحت ياب ٿيو نه ئي سڌريو، بلڪ هاڻي اهو هيروئن جو نشو ڪرڻ لڳو، نشي جي ڪثرت جي ڪري اهو سڪي ڪنڊا ٿي ويو هو، ڏندن جي سفيدي غائب ٿي وئي ان تي ڪاراڻ اچي وئي ۽ هاڻي تادم تحرير ان جي حالت چرين جهڙي ٿي وئي آهي، الله عَزَّوَجَلَّ جي رحمت سان ان جا والد صاحب دعوت اسلامي جي مدني ماحول سان وابسته ٿي چڪا آهن، ۽ اهي ويچارا گهڻو پڇتائي رهيا آهن ته ڪاش! ان وقت مون کي دعوت اسلامي جي اهميت سمجهه ۾ اچي وڃي ها ۽ مان پنهنجي پٽ کي مدني ماحول کان پري نه ڪيان هان ته شايد اڄ مون کي اهي ڏينهن نه ڏسڻا پون ها، پر ”اب پچھتائے کیا ہوت جب چڑیا چگ گئی کھیت

موقعو هٿ مان نڪري وڃڻ کان پوءِ پڇتائڻ مان ڇا حاصل

الله عَزَّوَجَلَّ اسان کي پنهنجي اولاد جي اسلامي اصولن جي مُطابق مدني تربيت ڪرڻ جي توفيق عطا فرمائي. اٰمِين بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِین صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

یاربّ بچالے تُو مجھے نارِ جحیم سے
اولاد پہ بھی بلکہ جہنم حرام ہو

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

www.dawateislami.net

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! اڄ اسان ”اولاد جي تربيت ۾ والدين جي ذميواريون“ بابت بيان ٻڌڻ جي سعادت حاصل ڪئي.

1. والدين جي سٺي تربيت اولاد کي سٺو ۽ بُري تربيت بُرو بڻائيندي آهي.

2. نيڪ اولاد دنيا ۾ راحت ۽ آخرت ۾ نجات جو سبب ٿيندو آهي.

3. سٺا والدين تربيتِ اولاد کان ڪڏهن غافل ناهن ٿيندا.

4. سٺا والدين اولاد کي بد دعا نہ ڏيندا آهن.

5. انٽرنيٽ ۽ سوشل ميڊيا اولاد جي صحت ۽ اخلاق کي خراب ڪري رهيا آهن.

6. اولاد جي مدني تربيت جي معاملي ۾ ڪڏهن بہ سُستي ۽ ڪوتاهي جو مظاهرو نہ ڪرڻ گهرجي.

7. نيڪ اولاد اهڙي نعمت آهي جيڪو والدين جي پوڙهائپ (Old age) ۾ انهن جو سهارو ٿيندو آهي، سٺو اولاد ماءُ پيءُ جي مرڻ کان پوءِ انهن جي نجات جو ذريعو بڻجندو آهي.

8. ٻارن جي مدني تربيت جي جيتري ضرورت اڄ آهي شايد ان کان اڳ ۾ ڪڏهن نہ هئي.

9. جيڪي ٻار پرورش جي زماني ۾ سٺي صحبت نٿا ماڻن، ڪڏهن ڪڏهن اهي جوان ٿي ماءُ پيءُ جي لاءِ تڪليف ۽ پريشاني جو سبب بڻجندا آهن.

10. جيڪي والدين پنهنجي اولاد جي دُرست تربيت نٿا ڪن، اُنهن کي شرمندگي ۽ رُسوائي جي منهن ڏيٺو پوندو آهي، تنهنڪري سٺي والدين جو ثبوت ڏيندي پنهنجي اولاد کي قرآنِ ڪريم سان محبت ۽ انهن جي

احڪامن تي عمل ڪرڻ سيکاريو. الله تعاليٰ اسان کي ۽ اسان جي نسلن کي عاشقِ رسول ۽ نيڪ بڻائي.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

نِڇ اچڻ جون سنتون ۽ آداب

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! نڇ ڏيڻ به هڪ اهم امر يعني ڪم آهي ان جون به سنتون ۽ آداب آهن. پر افسوس!مدني ماحول کان پري رهڻ جي سبب مسلمانن جي اڪثريت کي هن سلسلي ۾ ڪا معلومات ناهي هوندي، جتي نڇ آئي زور زور سان ”آڇي آڇي“ ڪري ورتو. جڏهن ته اسان کي ان جون به سنتون ۽ آداب سکڻ ۽ ان تي عمل ڪرڻ گهرجي.

◈ نڇ جي وقت مٿو جهڪايو، منهن لڪايو، ۽ آواز آهستي ڪيو نِڇ جو آواز بلند ڪرڻ بيوقوفي آهي. (بهارِ شريعت،حصه ١٦،ص١٠٣) حضرت عُباده بن صامت ۽ شَدَّاد بن اوس ۽ حضرت واثِلہ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْھُم کان روايت آهي ته تاجدارِ مدينہ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم جن ارشاد فرمايو: ”ڪنهن کي اوڳرائي يا نڇ اچي ته آواز بلند نه ڪري ڇوته شيطان کي اها ڳالهه پسند آهي ته انهن ۾ آواز بلند ڪيو وڃي. (شعب الايمان،باب في تشميت العاطس،فصل في تكريرالعاطس،حديث:٧،٩٣٥٥/٣٢) ◈ نڇ اچڻ تي اَلْحَمْدُ لِلّٰه چوڻ سنت آهي، بهتر هي آهي ته اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِين چوي. ٻڌڻ واري تي واجب آهي ته هڪدم يَرْحَمُكَ الله (يعني الله عَزَّوَجَلَّ توهان تي رحم فرمائي) چوي. ۽ ايتري آواز سان چوي جو نڇ ڏيڻ وارو ٻڌي وٺي. جيڪڏهن جواب ۾ دير ڪئي ته گنهگار ٿيندو. صرف جواب ڏيڻ سان گناهه معاف نه ٿيندو توبه به ڪرڻي پوندي. (بهار شريعت،حصه١٦،ص١٠٢) حضرت عبدالله بن عباس رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُمَا کان روايت آهي ته سرڪارِ مدينہ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جن ارشاد فرمايو: ”جڏهن ڪنهن کي نڇ اچي ۽ اهو اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ چوي ته فرشتا “ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ “ چوندا آهن ۽ اهو ”اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ “ چوندو آهي ته فرشتا چوندا آهن: ”يَرْحَمُکَ الله“ يعني الله عَزَّوَجَلَّ توتي رحم

www.dawateislami.net

فرمائي. (طبراني اوسط،حديث:۲،۳۳۷۱/۳۰۵) ◈ جواب ڏيڻ وارو چوي: ”يَغْفِرُ اللّٰهُ لَنَا وَ لَكُمْ“ (يعني الله عَزَّوَجَلَّ اسان جي ۽ توهان جي بخشش فرمائي) يا هي چوي: ” يَهْدِيْكُمُ اللّٰهُ وَ يُصْلِحُ بَالَكُمْ“ (يعني الله عَزَّوَجَلَّ توهان کي هدايت ڏي ۽ توهان جو حال صحيح ڪري). (الفتاوي الهنديه،ڪتاب ما يحل وما لا يحل،الباب السابع في السلام ...الخ،۵/۳۲۶) ◈ نڇ ڏيڻ وارو ڏاڍيان حمد چوي تہ جيئن ڪو ٻڌي ۽ جواب ڏئي ٻنهي کي ثواب ملندو. (الفتاوي الهنديه،ڪتاب ما يحل وما لا يحل،الباب السا بع في السلام ...الخ، ۵/۳۲۶) ◈ نڇ جو جواب هڪ دفعو واجب آهي، ٻيو ٽيرو نڇ اچي ۽ اُهو اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ چوي تہ ٻيهر جواب واجب ناهي بلڪ مستحب آهي. (بهارِ شريعت،حصه ۱۶،ص۱۰۲) حضرت اياس بن سلمہ رَضِيَ اللهُ تَعَالٰي عَنْهُمَا پنهنجي والد کان روايت ڪن ٿا تہ حضور نبي ڪريم صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم وٽ هڪ شخص کي نڇ آئي، مان بہ موجود هئس.نبي ڪريم صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جن ارشاد فرمايو: يَرْ حَمُكَ اللّٰه، (الله عَزَّوَجَلَّ توهان تي رحم فرمائي) ان کي ٻيهر نڇ آئي تہ حضورِاڪرم،نورِ مجسم صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جن فرمايائون : ان کي زڪام ٿيو آهي. (ترمذي،ڪتاب الادب،باب ما جاء ڪم يشمت العاطس، ۴/۳۴۱، حديث:۲۷۵۲)

اي اسان جا پيارا الله عَزَّوَجَلَّ! اسان کي نڇ جي سنتن ۽ آداب تي عمل ڪرڻ جي توفيق عطا فرماءِ.“. اٰمِين بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِين صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم-

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

دعوتِ اسلامي جي هفتيوار سنتن ڀري اِجتِماع ۾ پڙهيا ويندڙ درود شريف

(1) جمعه جي رات جو دُرُود

اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمۡ وَبَارِكۡ عَلٰی سَيِّدِنَا مُحَمَّدِنِ النَّبِیِّ الۡاُمِّیِّ

الۡحَبِيۡبِ الۡعَالِی الۡقَدۡرِ الۡعَظِيۡمِ الۡجَاهِ وَعَلٰی اٰلِهٖ وَصَحۡبِهٖ وَسَلِّمۡ

بزرگن فرمايو آهي ته جيڪو شخص هر جمعرات (جمعي ۽ خميس جي وچين رات) هن دُرُود شريف کي پابندي سان گهٽ مان گهٽ هڪ ڀيرو پڙهندو موت جي وقت سرڪار مدينه صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جي زيارت ڪندو ۽ قبر ۾ داخل ٿيندي وقت اهو به ڏسندو ته سرڪار مدينه صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ان کي پنهنجي هٿن سان قبر ۾ داخل ڪري رهيا آهن،[1]

(2) سمورا گُناه مُعاف

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی سَيِّدِنَا وَمَوۡلَانَا مُحَمَّدٍ وَّعَلٰی اٰلِهٖ وَسَلِّمۡ

حضرتِ سيدُنا انس رَضِیَ اللهُ تَعَالٰى عَنۡهُ کان روايت آهي ته تاجدارِمدينه صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جن فرمايو :جيڪو شَخص اهو دُرُود شريف پڙهي جيڪڏهن بيٺل هو ته ويهڻ کان پهريان ۽ ويٺل هو ته بيهڻ کان پهريان، ان جا گناهه معاف ڪيا ويندا.[2]

---

[1] ...افضل الصلوات على سيد السادات، الصلاة السادسة والخمسون،ص151ملخصًا

[2] ...افضل الصلوات على سيد السادات،الصلاة الحادية عشرة، ص 65

www.dawateislami.net

(3) رَحمت جا ستر دروازا

صَلَّى اللّٰهُ عَلٰى مُحَمَّد

جيڪو اهو دُرُود شريف پڙهندو آهي ان تي رحمت جا ستر دروازا کوليا ويندا آهن.[1]

(4) ڇهه لک دُرُود شريف جو ثواب

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ عَدَدَ مَا فِيْ عِلْمِ اللّٰهِ صَلَاةً دَآئِمَةً بِدَوَامِ مُلْكِ اللّٰه

حضرت اَحمد صاوِي رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه ڪن بُزرگن کان نقل ڪن ٿا ته هن دُرُود شريف کي هڪ ڀيرو پڙهڻ سان ڇهه لک دُرُودشريف پڙهڻ جو ثواب حاصل ٿيندو آهي.[2]

(5) قُربِ مُصطَفٰي صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ كَمَا تُحِبُّ وَتَرْضٰى لَهٗ

هڪ ڏينهن هڪ شَخص آيو ته حُضُورِ اَنور صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ان کي پنهنجي ۽ صِدّيقِ اڪبر رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ جي وچ ۾ ويهاريو، انهي سبب صَحابَہ ڪرام رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنهُم کي تَعَجُّب ٿيو ته اهو مرتبي وارو شخص ڪير آهي جڏهن اهو هليو ويو ته سرڪار مدينہ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جن فرمايو: اهو جڏهن مون تي دُرُودِ پاڪ پڙهندو آهي ته ائين پڙهندو آهي.[3]

---

[1] …القول البديع،الباب الثانی، ص277،

[2] …افضل الصلوات علی سید السادات،الصلاة الثانیة والخمسون،ص149

[3] …القول البدیع،الباب الاول،ص125

www.dawateislami.net

(6)دُرُودِ شَفَاعت

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّاَنْزِلْهُ الْمَقْعَدَ الْمُقَرَّبَ عِنْدَكَ يَوْمَ الْقِيَامَة

شافِعِ اُمَم صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جو فرمانِ مُعَظَّم آهي جيڪو شخص هن درود شريف کي پڙهي تہ ان جي لاءِ منهنجي شفاعت واجب ٿي ويندي آهي.[1]

(1) هڪ هزار ڏينهن جون نيڪيون

جَزَى اللّٰهُ عَنَّا مُحَمَّدًا مَّا هُوَ اَهْلُهٗ

حضرتِ سيدُنا ابنِ عباس رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُمَا کان رِوايت آهي تہ سرڪارِمدينہ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جن فرمايو: انهي درود شريف کي پڙهڻ واري جي لاءِ ستر ملائڪ هڪ هزار ڏينهن تي نيڪيون لکندا آهن[2]

(1) جڻ شب قدر حاصل ڪري ورتي-

فرمان مصطفيٰ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم آهي جنهن هن دعا کي 3 پيرا پڙهيو تہ ان جڻ شب قدر حاصل ڪري ورتي.[3]

لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ الْحَلِيْمُ الْكَرِيْمُ ، سُبْحٰنَ اللّٰهِ رَبِّ السَّمٰوٰتِ السَّبْعِ وَرَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيْم

(خداءِ حليم ۽ ڪريم کان سواءِ ڪو بہ عبادت جي لائق ناهي الله عَزَّوَجَلَّ پاڪ آهي جيڪو ستن آسمانن ۽ عرشِ عظيم جو پروردگار آهي)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

---

1 … الترغيب والترہيب،كتاب الذكر و الدعاء،٣٢٩/٢،حديث:٣٠

2 … مجمع الزوائد،كتاب الادعية،باب فى كيفية الصلاة…الخ،254/10،حديث:17305

3 … تاريخ ابنِ عساكر،١٥٥/١٩،حديث:۴۴١۵

www.dawateislami.net